

Л. А. Гиренко, кандидат наук з державного управління, голова ГО «ЖІНКИ плюс» акредитованої при ЮНЕСКО, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін та публічного управління Дніпровського державного університету внутрішніх справ

РОЛЬ ІНСТИТУТІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ЗБЕРЕЖЕННІ ТА РОЗВИТКУ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

У статті розкрито питання ролі інститутів громадянського суспільства у збереженні та розвитку нематеріальної культурної спадщини, зокрема на прикладі взаємодії органів місцевого самоврядування та громадських організацій Дніпропетровської області. Наголошено на важливості заходів із забезпечення життєздатності перших українських елементів, внесених до списку ЮНЕСКО – Петриківського розпису та Козацьких пісень Дніпропетровщини, особливо тих, що знаходяться під загрозою зникнення. Наведено результати опитування представників територіальних громад, а також носіїв елементів стосовно їх обізнаності про нематеріальну культурну спадщину та заходів з охорони «живої спадщини». Зокрема, зосереджено увагу на оцінці респондентів ролі громад у розвитку нематеріальної культурної спадщини та шляхів актуалізації елементів. Виявлено загрози, що впливають на існування елементів, серед яких втрата ідентичності та інтересу дітей та молоді до національного культурного коріння. Наведено конкретні проекти збереження «живої спадщини», ініційовані та реалізовані у співпраці носіїв елементів, громад Дніпропетровської області, обласної влади, закладів освіти та культури і громадської організації «Жінки плюс». Акцентовано увагу на необхідності активізації наукових досліджень, зокрема розробки методик досліджень для ефективної охорони нематеріальної культурної спадщини, у тому числі елементів, що знаходяться в небезпеці. Автор звернула увагу на важливість підвищення ролі нематеріальної культурної спадщини у суспільстві через освітні, інформаційні програми і проекти, та програми підготовки кадрів, діяльність з нарощення потенціалу в галузі охорони нематеріальної культурної спадщини, зокрема в управлінні та наукових дослідженнях.

Ключові слова: нематеріальна культурна спадщина, ЮНЕСКО, Петриківський розпис, Козацькі пісні Дніпропетровщини, носії елементу НКС, опитування, Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини, територіальні громади, громадські організації.

L. A. Hyrenko. The role of local government institutions and civil society institutions in the preservation and development of intangible cultural heritage

The article explores the role of civil society institutions in the preservation and development of intangible cultural heritage, specifically using the example of the interaction between local government bodies and public organizations in the Dnipropetrovsk region. Emphasis is placed on the importance of measures to ensure the viability of Ukraine's first elements inscribed on the UNESCO list – Petrykivka painting and the Cossack songs of Dnipropetrovsk – particularly those that are under threat of extinction. The article presents the results of a survey conducted among representatives of territorial communities and heritage bearers regarding their awareness of intangible cultural heritage and measures for the safeguarding of «living heritage». Particular attention is paid to respondents' assessment of the role of communities in the development of intangible cultural heritage and ways to revitalize its elements. Threats affecting the existence of elements are identified, including the loss of identity and declining interest of children and youth in their national cultural roots. The article provides specific examples of «living heritage» preservation projects initiated and implemented through the cooperation of heritage bearers, communities of the Dnipropetrovsk region, regional authorities, educational and cultural institutions, and the public organization «WOMEN plus». Attention is drawn to the necessity of enhancing scientific research, particularly the development of research methodologies for the effective safeguarding of intangible cultural heritage, including elements that are at risk. The author highlights the importance of increasing the role of intangible cultural heritage in society through educational and informational programs and projects, as well as training programs and capacity-building activities in the field of intangible cultural heritage protection, particularly in management and scientific research.

Key words: intangible cultural heritage, UNESCO, Petrykivka painting, Cossack songs of Dnipropetrovsk, heritage bearers, survey, Convention for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage, territorial communities, public organizations.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації суспільства виникає цілком реальна загроза зникнення або ж знецінення нематеріальної культурної спадщини (далі НКС) людства. Через брак інформаційних джерел, комунікаційних технологій, просвітницьких заходів, недостатню мотивацію досліджень із цих питань існує проблема низької обізнаності населення про елементи НКС. Тому маємо констатувати, що на державному рівні питанню збереження «живої спадщини» приділяється недостатньо уваги, про що свідчить відсутність відповідного закону та державної програми. Станом на початок 2025 року цей напрямок активно просувається

інститутами громадянського суспільства (далі ІГС), ці ініціативи підкріплюються підтримкою органів місцевого самоврядування (далі ОМС).

Ураховуючи ініціативність громадського сектора у питаннях збереження та поширення інформації про НКС, а також той факт, що рівень довіри населення до ІГС традиційно вищий за рівень довіри до влади, вважаємо за доцільне розглянути питання ефективності їх діяльності на місцях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова розробка питання збереження, охорони та розвитку НКС України, незважаючи на його актуальність та важливість для збереження національної ідентичності, є вкрай недостатньою. Більша частина дослідників, таких як Безносок О., Гаврилюк А., Виставна А., Кудінова І., Пеняк П., Руснак В., Саковець О. Терзі С., пов'язують збереження НКС із розвитком туристичної галузі країни. Харковенко Р. розглядає НКС як ресурс розвитку територіальних громад. Деміан В. та Фальковський А. вивчають питання правового забезпечення питання збереження НКС. Науковці Аксьонова Н., Андрес Г., Босик З., Григорчак І., Казаков Г., Кудерська І., Кудерська Н., Рибак Ю., Семенюк А., Турчан В., Фальковський А. та інші вивчають питання збереження НКС в умовах глобалізації.

Мета статті полягає у приверненні уваги суспільства до питань охорони, збереження життєздатності, підвищення ролі НКС України, обґрунтуванні необхідності збільшенні обізнаності щодо НКС та поширенні досвіду взаємодії ОМС й ІГС у цьому напрямку, залучення до вивчення дітей та молоді.

Виклад основного матеріалу. За словами одного з найвідоміших етномузикологів світу Хая М., «фольклор, як один з проявів НКС, зараз доживає. В сучасних умовах осталися рештки живої традиції. Вона катастрофічно зникає» [13]. З початку XX сторіччя, на думку Рибак Ю., «автентичний фольклор спершу переживав стадію стагнації, а нині поступово відмирає в реальному контексті, суттєво втрачаючи якісні характеристики» [19]. А надмірна комерціалізація, вважає Григорчак І., «веде до автоматизації виробничого процесу так званої «матеріальної» частини НКС (народні ремесла й художні промисли), яка, підвищуючи впізнаваність об'єктів НКС, сприяє втраті національних традицій технології виробництва та відповідного смислового навантаження». У якості прикладу автор наводить перехід процесу ручного виготовлення вишиванки – на масово-машинний характер виробництва [5, с.11]. «В епоху глобалізації багато форм цієї культурної спадщини перебувають під загрозою зникнення, їм загрожує культурна стандартизація, збройні конфлікти, шкідливі наслідки масового туризму, індустріалізація, відтік із сільської місцевості, міграція та погіршення стану навколишнього середовища», – вважають дослідники Бородін Є. та Першина Н. [4, с. 38].

Перспективи розвитку державного захисту НКС, на думку Казакова Г., «пов'язані з подальшою інтеграцією міжнародного досвіду, модернізацією законодавчої бази та посиленням співпраці між державними структурами, громадськими організаціями та місцевими громадами» [11].

Дослідниця Аксьонова Н. вважає, що «найбільш реальним шляхом збереження НКС є охорона не певних її виявів, а культурного ландшафту, в якому вона існує. Такою територією може виступати навіть окремішне село чи навіть обійстя» [3, с. 66]. На переконання Турчан В., «ефективним механізмом охорони НКС може бути трикомпонентна схема взаємопов'язаних інститутів: «Міжнародні інституції – Держава – Громади» [22, с. 182].

НКС Дніпропетровщини представлена в ЮНЕСКО двома елементами: «Петриківський декоративний розпис як феномен українського орнаментального народного мистецтва» (Петриківський розпис), включений до Репрезентативного списку НКС людства у 2013 році; «Козацькі пісні Дніпропетровщини», включений у 2016 році до Списку НКС, що потребує термінової охорони.

У зв'язку з досвідом існування в культурному житті Дніпропетровської області елементів НКС та акредитацією ЮНЕСКО у 2023 році громадської організації (ГО) «ЖІНКИ плюс» (NGO WOMEN plus) для надання консультативних функцій Міжурядового комітету з нематеріальної культурної спадщини, було проведено опитування, в якому взяли участь 392 особи з 20 міських та 62 сільських/селищних громад області. Респондентами виступили наступні цільові групи: перша група – 278 осіб – профільні заступники голів міських, сільських, селищних рад, начальники відділів/управлінь виконавчих комітетів, які відповідають за розвиток культури в територіальній громаді, активні керівники закладів культури та освіти та друга група – 114 носіїв елементів «Петриківський розпис» та «Козацькі пісні Дніпропетровщини».

За даними опитування першої групи фахівці галузі культури отримали інформацію щодо розуміння поняття НКС: із ЗМІ – 24%, беручи участь у конкурсах, фестивалях, майстер-класах – 21%, із офіційних джерел – 48%, інше – 6%. Усвідомлюють важливість її збереження: дуже важливо – 69%, важливо – 31%. Проведене ГО «ЖІНКИ плюс» опитування продемонструвало небайдужість представників цієї групи щодо НКС та готовність до обговорення шляхів її захисту. Усі респонденти, незалежно від місця проживання, вважають за необхідне застосування формальної (43%), неформальної (32%) і інформальної (22%) освіти задля збереження НКС. Разом із тим, 90% респондентів вважають за необхідне посилити професійну підготовку кадрів у галузі управління НКС.

Щодо найкращого шляху актуалізації елементів думки респондентів розділилися: більша частина (42%) опитаних виступає за їх інтеграцію в сучасну культуру, 22% – за освітні кампанії для підвищення обізнаності про їхню важливість, не вбачають інших шляхів, як зберігати – 36%. Досить стриманими є думки стосовно ролі

громади у збереженні елементів НКС –виступає їх основним носієм (41%), – бере участь у збереженні, але не є основним фактором, рушійною силою в охороні НКС (37%). Разом із тим, респонденти усвідомлюють, що відсутність фінансової підтримки з боку владних структур може призвести до втрати культурних практик (68%), але і змусить активізувати дії громад (18%), а частина респондентів (14%) вважають, що органи державної влади та місцевого самоврядування не мають значного впливу. Тому співпраця органів влади з громадами, групами або в певних випадках, окремими зацікавленими особами потребує покращення. І у першу чергу це стосується створення реєстрів і списків спадщини, популяризація, активізація інформаційної та освітянської політики у цьому напрямку та державне й місцеве фінансування відповідних проєктів та програм.

Той факт, що 21% опитаних респондентів першої групи вважають, що збереження НКС у Дніпропетровській області більше залежить від окремих ентузіастів чи організацій, свідчить про наявність таких прикладів. Передбачуваною, на наш погляд, була відповідь щодо інтеграції НКС у туристичні маршрути: 59% (75% мешканців міст і 51% мешканців сіл/селищ) вважають це ефективним способом підвищення обізнаності, проте 31% висловили застереження щодо втрати права інтелектуальної власності, перетворення елементів на такі, що не відповідають критеріям (23% та 35% відповідно).

Подальші два питання заслуговують на особливу увагу, через те, що це результати роботи та досвід саме практиків – фахівців в галузі культури, тому наводимо їх в повному вигляді у таблиці 1.

Таблиця 1

Результати опитування фахівців в галузі культури стосовно збереження елементів НКС

Варіанти відповіді	Результати опитування у містах (%)	Результати опитування у сільській місцевості (%)
<i>Яка загроза найбільше впливає на існування елементів НКС?</i>		
Зниження рівня фінансування	12	17
Втрата інтересу серед дітей та молоді	51	42
Урбанізація та індустріалізація	2	6
Змішування культур, втрата ідентичності	10	12
Військові дії	24	20
Інше	1	3
<i>Який підхід до охорони НКС є, на Вашу думку, найбільш ефективним?</i>		
Створення реєстрів і списків спадщини	22	22
Публікації в ЗМІ, видавництво друкованої продукції, зокрема книг	22	12
Державне\ місцеве фінансування проєктів та програм	12	20
Формальна, неформальна або інформальна освіта	11	16
Проведення наукових досліджень	1	3
Проведення фестивалів, розробка туристичних маршрутів	14	18
Упровадження культурологічних проєктів із залученням громадських організацій, фондів	17	9
Інше	1	1

Зважаючи на результати опитування, респонденти вважають, що основна загроза для НКС – втрата інтересу до спадщини з боку дітей та молоді (45%). Також впливовим є фактори: військові дії (21%) і зниження рівня фінансування (15%). Проведення досліджень (2%) не визначені, як необхідні. Корисною є думка працівників культури щодо підходів до охорони НКС. На їх погляд найбільш ефективними є: створення реєстрів і списків спадщини (22%), державне місцеве фінансування проєктів та програм (18%), туристичні заходи (17%) та публікації в ЗМІ, видавництво (15%).

Досить цікавими, на нашу думку, є результати опитування другої цільової групи – носіїв елементів НКС «Петриківського розпису» та «Козацьких пісень Дніпропетровщини». Відповіді респондентів на питання «Як адаптувати елементи НКС, щоб вони залишились актуальними для сучасного суспільства?» наведені нами на рисунку 1.

Відповідь респондентів на питання щодо шляхів адаптування елементів НКС для їх актуалізації в сучасному суспільстві свідчать про значну відмінність думок їх носіїв. Для майстрів Петриківського розпису найважливішою є інтеграція розпису в сучасну культуру і побут (73%), і з великим відривом стоїть думка щодо необхідності проведення освітніх заходів та підвищення обізнаності (16%).

Для виконавців Козацьких пісень Дніпропетровщини різною мірою важливими є три шляхи – інтегрування в сучасну культуру та побут (38%), відсутність інших шляхів, як зберігання (35%) та проведення освітніх і інформаційних кампаній (27%).

Рис. 1. Результати опитування носіїв елементів НКС «Як адаптувати елементи НКС, щоб вони залишилися актуальними для сучасного суспільства?»

Примітка: розроблено автором в процесі дослідження

Результати опитування носіїв елементів НКС «Яку роль відіграє громада у збереженні елементів НКС?» наведено на рисунку 2.

Рис. 2. Результати опитування носіїв елементів НКС «Яку роль відіграє громада у збереженні елементів НКС?»

Примітка: розроблено автором в процесі дослідження

Відповідь на це питання, на наш погляд, є досить знаковим і демонструє рівень уваги громади до збереження НКС. Якщо для більшості майстрів Петриківського розпису відчутною є роль громади (61%) а також громада бере участь, але не є значним фактором (30%), то майже третина виконавців Козацьких пісень Дніпропетровщини перевагу віддають ентузіастам та організаціям (32%) і трохи менше – самій громаді (30%) та громаді, але без основного фактору (22%). Попереджувальним, на нашу думку, є той факт, що 16% опитаних не вбачають ролі громади у збереженні НКС.

Визначені респондентами загрози, що впливають на існування НКС, наведені нами на рисунку 3.

Різними є ризики, які вбачають носії елементів Петриківський розпис та Козацькі пісні Дніпропетровщини. Для майстрів розпису на першому місці стоїть змішування культур та втрата ідентичності (38%), другою загрозою є втрата інтересу серед дітей та молоді (31%), на третьому місці стоїть загроза урбанізації (23%), далі – зниження рівня фінансування (8%) і на останньому – військові дії (4%). Для виконавців козацьких пісень найбільшу загрозу становить втрата інтересу до елементу серед дітей та молоді (38%), на другому – зниження фінансування (27%) і вже далі військові дії (16%), змішування культур (13%) та урбанізація (3%).

Рис. 3. Результати опитування носіїв елементів НКС стосовно загроз, що впливають на існування НКС».

Примітка: розроблено автором в процесі дослідження

На рис. 4 наведено думки носіїв елементів стосовно найефективніших підходів до збереження НКС.

Рис. 4. Результати опитування респондентів стосовно ефективності підходів до збереження НКС.

Примітка: розроблено автором в процесі дослідження

Щодо шляхів збереження елементів НКС: майстри Петриківського розпису першочерговим вважають популяризацію елементу в ЗМІ, видавництво друкованої продукції (32%), на другому місці – проведення наукових досліджень (23%) і на третьому – проведення фестивалів, тощо (10%), питання фінансування, створення реєстрів і списків та освітні заходи відзначили однакова кількість респондентів (9%), ще менше (8%) – щодо ГО, фондів, проєктів. Для виконавців Козацьких пісень Дніпропетровщини найважливішим є фінансування (35%), а вже наступними – проведення наукових досліджень (16%), організація фестивалів (14%), популяризація в ЗМІ, видавництво друкованої продукції (11%), стосовно освітянських, створення реєстрів і списків та залучення фондів, ГО, зовнішніх проєктів – підтримала невелика кількість респондентів (8%, 8% і 5% відповідно).

Як бачимо, проведення наукових досліджень у сфері НКС носії обох елементів, поширених на території області, вважають в числі першочергових. Таким чином визнається їх недостатність та необхідність привернення більшої уваги науковців до дослідження згаданого питання .

Маємо уточнити, що елемент Петриківський розпис зосереджений в одній – Петриківській громаді, де сама громада брала і продовжує брати активну участь у його просуванні, впровадженні освітянських проєктів. Елемент Козацькі пісні Дніпропетровщини виявлений на території міста Підгородне Дніпровського району та сіл Кочережки і Богуслав Павлоградського району. Саме через невелику кількість носіїв елементу та їх вік, він внесений ЮНЕСКО до Списку НКС, що потребує термінової охорони, оскільки знаходиться на межі зникнення. Тому зрозумілою є тривога носіїв елементу щодо необхідності його фінансування та привернення уваги влади і суспільства.

Цікавими, на нашу думку, є заходи, що реалізуються в Дніпропетровській області за співпраці носіїв елементів, громад, обласної влади, закладів освіти та культури і ГО «Жінки плюс». Наведемо деякі з них у таблиці 2:

Таблиця 2

Заходи із збереження елементів НКС у Дніпропетровській області

Рік	Назва проєкту	Мета проєкту
з 2008 щороку	Щорічний обласний етно-фольклорний фестиваль «Петриківський дивоцвіт» [20]	Залучення територіальних громад Дніпропетровської та інших областей для популяризації Петриківського розпису
з 2013 постійно	Майстер-класи з Петриківського розпису [6]	Навчання НКС дітей соціально-незахищених верств населення і дітей, які проходять лікування в закладах охорони здоров'я
2017	Конкурс дитячої анімації «Жива петриківка» [8]	Зацікавлення дітей до вивчення історії виникнення та техніки виконання Петриківського розпису
2018, 2021	Видання буклету «Культурна спадщина Дніпропетровщини» [12], створення відеоролика «Козацькі пісні Дніпропетровщини» [10]	Підвищення обізнаності населення про елементи НКС Дніпропетровщини, внесені до Списків НКС ЮНЕСКО (відеофіксація виконана науковцями КЗ «Дніпровська академія музики» ДОР)
2018, 2019, 2020	Обласний фестиваль талантів ОТГ [9]	Обмін культурними традиціями, проведенням обрядів серед громад області із залученням носіїв елементів, що увійшли до Списків НКС ЮНЕСКО
з 2019 двічі на рік	Тематичні лекції «Нематеріальна культурна спадщина Дніпропетровщини» [14, 16]	Для вчителів закладів освіти, викладачів образотворчого мистецтва мистецьких шкіл області спільно з КЗ «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР
2017	Фестиваль «Козацькі пісні Дніпропетровщини» [15]	Музичний етномайdanчик для збереження та популяризації козацьких пісень в громадах області
2021 2023	Обласний культурологічний проєкт «Нематеріальна культурна спадщина Дніпропетровщини» та огляд-конкурс народних звичаїв та обрядів [18]	Залучення жителів області до ознайомлення та презентації елементів НКС на своїх територіях за участю та на прикладі носіїв елементів, що увійшли до Списків НКС ЮНЕСКО
2024	Обласний конкурс серед бібліотек на кращий сценарій і захід про нематеріальну культурну спадщину «Скарби Дніпропетровщини: вивчаємо, цінуємо, популяризуємо» [17]	Залучення бібліотек області до підготовки та проведення заходів із збільшення обізнаності читачів у питаннях НКС
	Обласний творчий конкурс на створення книжки-розмальовки «Козацькі пісні Дніпропетровщини – нематеріальна культурна спадщина людства» [23]	Збільшення поінформованості дітей, їх батьків, вчителів через ілюстрування до тексту казки про елемент НКС «Козацькі пісні Дніпропетровщини» (адаптована для сприйняття дітьми версія походження елементу)
	Обласний конкурс есе «Вивчаємо елементи нематеріальної культурної спадщини світу» [24]	Популяризація НКС серед студентської молоді шляхом участі у конкурсі з нагоди 70-річчя членства України в ЮНЕСКО та 20-річного ювілею підписання Конвенції про охорону НКС

Наведені приклади підтверджують, що вектор заходів із збереження та поширення інформації про НКС на території Дніпропетровської області націлений саме на дитячу та молодіжну аудиторії, що створює реальні перспективи підвищення обізнаності нового покоління про цінність НКС та її охорони. Крім того, наведені приклади свідчать про високу результативність співпраці носіїв елементів, громад області та ГО «ЖІНКИ плюс» у напрямку збереження НКС.

Також пунктом III. 2 Оперативних Директив щодо імплементації Конвенції, прийнятому Генеральною асамблеєю держав-учасниць Конвенції на її 2-й сесії у 2008 році (зі змінами) наголошено на необхідності залучення неурядових організацій до виявлення, визначення культурної спадщини та акредитації їх до процесу виконання Конвенції. Пунктом IV.1 цього документа підкреслена важливість підвищення обізнаності громадськості у сфері НКС [2].

Статтею 31 Закону України «Про культуру» визначено, що ГО беруть участь у реалізації державної політики у сфері культури. У свою чергу держава залучає представників громадськості до участі в підготовці проектів нормативно-правових актів, презентації України в різних сферах міжнародного культурного життя тощо.

В Етичних принципах збереження Нематеріальної культурної спадщини, схвалених на Х засіданні Міжурядового комітету ЮНЕСКО у 2015 році, також наголошується, що у взаєминах між державами, а також між громадами/спільнотами, групами та, за потреби, окремими особами, повинні переважати взаємна повага, а також повага до НКС і взаємне її визнання. Усі взаємодії зі громадами/спільнотами, групами та, за потреби, окремими особами, які створюють, охороняють, підтримують і передають НКС, повинні ґрунтуватися на прозорій співпраці, діалозі, переговорах і консультаціях, а також залежати від їхньої вільної, попередньої, стійкої та поінформованої згоди [1].

Таким чином, маємо констатувати, що співпраця держави з громадськістю в процесі виявлення та охорони НКС визнана міжнародними, і національними нормативними актами. Прикладом такої співпраці на державному рівні є залучення до складу Експертної ради з питань нематеріальної культурної спадщини, створеної при Міністерстві культури та інформаційної політики України (нині – Міністерство культури та стратегічних комунікацій України), представників ГО, які працюють у галузі культури. Зокрема, ГО «Центр розвитку «Демократія через культуру» та ГО «Міжнародний фонд культурного співробітництва» [21].

Висновки з даного дослідження та напрями подальших розвідок. Наведені в статті факти свідчать, що питання охорони, розвитку, підвищення ролі НКС мають бути підтримані на законодавчому рівні. Крім того, досвід співпраці органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства в Дніпропетровській області, вважаємо, є належним прикладом для використання в інших регіонах України та правовій легалізації на державному рівні.

Опитування, проведене серед фахівців галузі культури та громад, носіїв елементів, що відносяться до Списків НКС ЮНЕСКО, з Дніпропетровської області, свідчить про необхідність підвищення рівня обізнаності дітей та молоді про культурну спадщину, а також про привернення уваги науковців до питання охорони НКС. Ураховуючи, що пріоритетом ЮНЕСКО є залучення молоді до документування та опанування своєї живої спадщини, аби передавати ці традиції новому поколінню, надзвичайно важливими є, приклади таких проектів.

Зрозуміло, що в сучасних реаліях реалізація завдань зі збереження НКС є досить непростою. Проте, переконані, затягування цього процесу на державному рівні може призвести до безповоротної втрати значної частини елементів «живої» спадщини.

Список використаних джерел:

1. Ethics and Intangible Cultural Heritage. URL: <https://ich.unesco.org/en/ethics-and-ich-00866> (Дата звернення 18.03.2025)
2. Operational Directives for the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. URL: https://ich.unesco.org/doc/src/ICH-Operational_Directives-7.GA-PDF-EN.pdf#p170
3. Аксьонова Н.В. Потенціал нематеріальної культурної спадщини в умовах глобалізації: стан і перспективи. *Географія та туризм*. 2019. Вип. 48. С. 62-73. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1326313>
4. Бородін Є., Першина Н. Еволюція інституціонального дизайну охорони нематеріальної культурної спадщини. *Аспекти публічного управління*. 2023. Т. 11. № 4. С. 35-41. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/1029/1009>
5. Григорчак І. М. Охорона нематеріальної культурної спадщини в умовах глобалізації: міжнародна практика та українські реалії. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. № 2. Київ. 2020. С. 10-16. URL: <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/3160>
6. День знань у яскравих фарбах. ГО «Жінки плюс»: офіційний сайт. URL: <https://womenplus.com.ua/news/den-znan-u-jaskravih-farbah/>
7. Досліджено 10 кращих прикладів нематеріальної спадщини Дніпропетровщини / ГО «Жінки плюс»: офіційний сайт. URL: <https://surli.cc/dzwvtw>
8. Жива Петриківка очима дітей / ГО «Жінки плюс»: офіційний сайт. URL: <https://womenplus.com.ua/news/zhiva-petrikivka-ochima-ditej/>
9. Ініціюємо фестиваль талантів ОТГ / ГО «Жінки плюс»: офіційний сайт. URL: <https://womenplus.com.ua/news/iniciuiemo-festival-talantiv-otg/>
10. Історія визнання. Козацькі пісні Дніпропетровщини / ГО «Жінки плюс»: офіційний сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SCiOuehYK0A> (Дата звернення 18.02.2025)
11. Казаков. Г.І. Політика держави із захисту нематеріальної культурної спадщини. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. № 14. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-14-02-04>

12. Культурна спадщина Дніпропетровщини / ГО «Жінки плюс»: офіційний сайт. URL: <https://womenplus.com.ua/wp-content/uploads/2021/07/208x142-spadshina-22-04-21.pdf>
13. Лоза П. Чи збережемо фольклор? *Наше слово. Культура*. 2016 № 42. URL: <https://nasze-slowo.pl/chi-zberezheмо-folklor/>
14. Майстер-клас та лекції на тему «Нематеріальна культурна спадщина Дніпропетровщини» / ГО «Жінки плюс»: офіційний сайт. URL: <https://surli.li/fykzvn>
15. Мелодійна спадщина: співців Дніпропетровщини відзначили грамотами облради / Дніпропетровська обласна рада: офіційний сайт. URL: <https://surli.li/ptaday>
16. Нематеріальна культурна спадщина Дніпропетровщини / КЗО «ДАНО» ДОР: офіційний сайт. URL: <https://surli.li/tygiwt>
17. На Дніпропетровщині відзначили учасників і переможців обласного конкурсу серед бібліотек на кращий сценарій і захід про нематеріальну культурну спадщину «Скарби Дніпропетровщини: вивчаємо, цінуємо, популяризуємо» / Дніпропетровська обласна рада: офіційний сайт. URL: <https://surli.cc/bwxznu>
18. Обласний культурологічний проєкт «Нематеріальна спадщина Дніпропетровщини» / ГО «Жінки плюс»: офіційний сайт. URL: <https://surli.li/zefhim>
19. Рибак Ю.П. Україна, держава: музичний фольклор. *Енциклопедія історії України: Україна – Українці*. Кн. 1 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2018. 608 с.. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=1.10>
20. Свято Петриківського дивоцвіту / ГО «Жінки плюс»: офіційний сайт. URL: <https://womenplus.com.ua/news/svjato-petrikivskogo-divocvitu/>
21. Про затвердження складу Експертної ради з питань нематеріальної культурної спадщини при Міністерстві культури та інформаційної політики України: Наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 13 червня 2022 року № 195 URL: <https://surli.li/fbbygm>
22. Турчан В. Проблеми збереження нематеріальної культурної спадщини України // Травневі студії. Історія, міжнародні відносини: матеріали VI Міжнар. наук. конф студентів і молодих вчених. ДонНУ, 2024. С. 180-182. URL: <https://jts.donnu.edu.ua/issue/view/527>
23. Увага! Конкурс на створення книжки-розмальовки! / ГО «Жінки плюс»: офіційний сайт. URL: <https://surli.li/ekjeoa> (Дата звернення 18.02.2025)
24. У Дніпропетровському фаховому мистецько-художньому коледжі культури відзначили переможців та фіналістів обласного конкурсу есе «Вивчаємо елементи нематеріальної культурної спадщини світу» / Дніпропетровська обласна рада: офіційний сайт. URL: <https://surli.li/htjlk>

References:

1. Ethics and Intangible Cultural Heritage. URL: <https://ich.unesco.org/en/ethics-and-ich-00866>
2. Operational Directives for the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. URL: https://ich.unesco.org/doc/src/ICH-Operational_Directives-7.GA-PDF-EN.pdf#p170
3. Aksonova N.V. (2019), «Potensial nematerialnoi kulturnoi spadshchyny v umovakh hlobalizatsii: stan i perspektyvy». [«The Potential of Intangible Cultural Heritage in the Context of Globalization: Current State and Prospects»], journal *Heohrafiia ta turyzm*. [Geography and Tourism], vol. 48, pp. 62-73 URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1326313> [in Ukrainian]
4. Borodin Ye., Pershyna N. (2023), «Evoliutsiia instytutsionalnoho dyzainu okhorony nematerialnoi kulturnoi spadshchyny». [The Evolution of Institutional Design for the Protection of Intangible Cultural Heritage], journal *Aspekty publichnoho upravlinnia*. [Aspects of Public Administration], vol. 4. pp. 35-41 URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/1029/1009> [in Ukrainian]
5. Hryhorchak I. M. (2020) .*Okhorona nematerialnoi kulturnoi spadshchyny v umovakh hlobalizatsii: mizhnarodna praktyka ta ukrainski realii*. [Protection of Intangible Cultural Heritage in the Context of Globalization: International Practices and Ukrainian Realities], journal *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv*. [Bulletin of the National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts], vol. 2. pp. 10-16 URL: <http://elib.nakkim.edu.ua/handle/123456789/3160> [in Ukrainian]
6. Public Organization «Women Plus», *Den znan u yaskravyykh farbakh*. [Knowledge Day in Bright Colors], official site. URL: <https://womenplus.com.ua/news/den-znan-u-yaskravyykh-farbakh/> [in Ukrainian]
7. Dnipropetrovsk Regional Council (2021), *Doslidzheno 10 krashchyykh prykladiv nematerialnoi spadshchyny Dnipropetrovshchyny*. [Ten Best Examples of Intangible Heritage of Dnipropetrovsk Region Explored], official site. URL: <https://surli.cc/dzwvtw> [in Ukrainian]
8. Public Organization «Women Plus», *Zhyva Petrykivka ochyma ditei*. [Living Petrykivka Through the Eyes of Children], official site. URL: <https://womenplus.com.ua/news/zhyva-petrikivka-ochyma-ditei/> [in Ukrainian]

9. Public Organization «Women Plus», *Initsiiuemo festyval talantiv OTH* [We are initiating a talent festival of united territorial communities], official site. URL: <https://womenplus.com.ua/news/inicijuiemo-festival-talantiv-otg/> [in Ukrainian]
10. Public Organization «Women Plus», *Istoriia vyznannia. Kozatski pisni Dnipropetrovshchyny*. [History of recognition. Cossack songs of the Dnipropetrovsk region], official site. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SCiOuexYK0A> [in Ukrainian]
11. Kazakov. H.I (2024), «*Polityka derzhavy iz zakhystu nematerialnoi kulturnoi spadshchyny*» [«State policy on the protection of intangible cultural heritage»]. journal *Problemy suchasnykh transformatsii*. [Problems of modern transformations]. vol. 14. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-14-02-04> [in Ukrainian]
12. Public Organization «Women Plus» (2021), *Kulturna spadshchyna Dnipropetrovshchyny*. [Cultural heritage of Dnipropetrovsk region], official site. URL: <https://womenplus.com.ua/wp-content/uploads/2021/07/208x142-spadshina-22-04-21.pdf> [in Ukrainian]
13. Loza P. (2016) «*Chy zberezheмо folklor?*» [Will we preserve folklore?] journal *Nashe slovo. Kultura*. [Our word. Culture] vol. 42. URL: <https://nasze-slowo.pl/chi-zberezheмо-folklor/> [in Ukrainian]
14. Public Organization «Women Plus» (2022), *Maister-klas ta lektsii na temu «Nematerialna kulturna spadshchyna Dnipropetrovshchyny»*. [Master class and lectures on the topic «Intangible Cultural Heritage of Dnipropetrovsk Region»], official site. URL: <https://surl.li/vmezlp> [in Ukrainian]
15. Dnipropetrovsk Regional Council (2021), *Melodiina spadshchyna: spivtsiv Dnipropetrovshchyny vidznachyly hramotamy oblady*. [Melodic heritage: singers of the Dnipropetrovsk region were awarded certificates from the regional council], official site. URL: <https://surl.li/ptaday> [in Ukrainian]
16. Dnipro Academy of Continuing Education (2023), *Nematerialna kulturna spadshchyna Dnipropetrovshchyny*. [Intangible cultural heritage of Dnipropetrovsk region], official site. URL: <https://www.dano.dp.ua/2453-nematerialna-kulturna-spadshchina-dnipropetrovshchini-2> [in Ukrainian]
17. Dnipropetrovsk Regional Council (2024), *Na Dnipropetrovshchyni vidznachyly uchasnykiv i peremozhtsiv oblasnoho konkursu sered bibliotek na krashchyi stsennarii i zakhid pro nematerialnu kulturnu spadshchynu «Skarby Dnipropetrovshchyny: vyvchaiemo, tsinuiemo, populyarizuiemo»*. [In the Dnipropetrovsk region, participants and winners of the regional competition among libraries for the best script and event on intangible cultural heritage «Treasures of Dnipropetrovsk Region: Studying, Appreciating, and Popularizing» were honored], official site. URL: <https://surl.li/cc/bwxznu> [in Ukrainian]
18. Public Organization «Women Plus» (2022), *Oblasnyi kulturolozhichnyi projekt «Nematerialna spadshchyna Dnipropetrovshchyny»*. [Regional cultural project «Intangible Heritage of Dnipropetrovsk Region»], official site. URL: <https://surl.li/bbfstd> [in Ukrainian]
19. Rybak Yu.P. (2018), *Ukraina, derzhava: muzychnyi folklor*. [Ukraine, state: musical folklore], Encyclopedia of the History of Ukraine: Ukraine – Ukrainians. Book 1 / Ed.: V. A. Smolii (chairman) and others. NAS of Ukraine. Institute of the History of Ukraine. K. Naukova dumka. 2018. 608 p. URL: <http://www.history.org.ua/?termin=1.10> [in Ukrainian]
20. Public Organization «Women Plus», *Sviato Petrykivskoho dyvotsvitu*. [Petrykivka Miracle Flower Festival], official site. URL: <https://womenplus.com.ua/news/svjato-petrykivskogo-divocvitu/> [in Ukrainian]
21. Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine (2024), *Sklad Ekspertnoi rady z pytan nematerialnoi kulturnoi spadshchyny pry Ministerstvi kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy*. [Order of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine «On approval of the composition of the Expert Council on Intangible Cultural Heritage under the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine»], dated June 13, 2022 No. 195. URL: <https://surl.li/lpewhe> [in Ukrainian]
22. Turchan V. (2024) *Problemy zberezhenia nematerialnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy*. [Problems of Preservation of the Intangible Cultural Heritage of Ukraine], Materials of the VI International Scientific Conference of Students and Young Scientists. «*Travnevi studii. Istoriia, mizhnarodni vidnosyny*» [May Studies. History, International Relations] Pp. 180-182.. URL: <https://jts.donnu.edu.ua/issue/view/527> [in Ukrainian]
23. Public Organization «Women Plus» (2024), *Uvaha! Konkurs na stvorennia knyzhky-rozmalovky!* [Attention! Coloring book competition!], official site. URL: <https://womenplus.com.ua/news/uvaga-konkurs-na-stvorennia-knizhki-rozmalovki/> [in Ukrainian]
24. Dnipropetrovsk Regional Council (2024), *U Dnipropetrovskomu fakhovomu mystetsko-khudozhnomu koledzhi kultury vidznachyly peremozhtsiv ta finalistiv oblasnoho konkursu ese «Vyvchaiemo elementy nematerialnoi kulturnoi spadshchyny svitu»* [The winners and finalists of the regional essay competition «Studying the Elements of the Intangible Cultural Heritage of the World» were honored at the Dnipropetrovsk Professional College of Arts and Culture], official site. URL: <https://surl.li/htjilk> [in Ukrainian]